

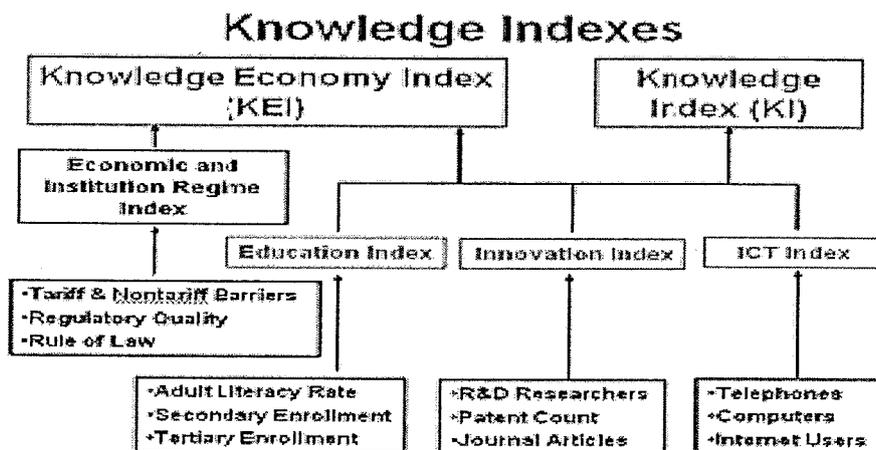
บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากกล่าวถึงคำว่านวัตกรรม(Innovation) คนส่วนใหญ่จะคิดถึง สิ่งใหม่ วิธีการใหม่ ความทันสมัย และคิดไปถึงความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี แต่ในมุมมองขององค์กร ทั้งภาครัฐ และเอกชน จะหมายถึงสิ่งที่ช่วยสร้างความสามารถในการแข่งขัน และถ้ามองในระดับประเทศและระหว่างประเทศก็ยิ่งจะเห็นความสำคัญ โดยมีการจัดลำดับหรือวัดความสามารถในเรื่องต่างๆ จากหน่วยงานระดับโลกที่เป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะมีผลอย่างแน่นอนต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนทั้งนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ โดยผู้วิจัยขอยกตัวอย่างรายงานการจัดลำดับของหน่วยงานที่สำคัญ 2 แห่ง คือ ธนาคารโลกและรายงานของ World Economic Forum ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่าดัชนีการวัดหรือองค์ประกอบที่ใช้ในการวัดเพื่อจัดอันดับจะรวม คณะเน้นในเรื่องนวัตกรรมเข้าไปด้วย

ธนาคารโลก จัดลำดับในเรื่องดัชนีเศรษฐกิจฐานความรู้(The Knowledge Economy Index (KEI))รวมถึงดัชนีความรู้(Knowledge Index (KI)) แสดงดังภาพประกอบ 1 ซึ่งใช้ดัชนีในการวัด 4 กลุ่มด้วยกันคือ 1) ดัชนีด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ (Economic and Institution Regime Index) 2) ดัชนีด้านนวัตกรรม (Innovation Index) 3) ดัชนีด้านการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ (Education Index) 4) ดัชนีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร (Information and Communication Technology (ICT) Index) ซึ่งในส่วนของ ดัชนีด้านนวัตกรรม ประกอบด้วยตัวแปรหลัก คือ จำนวนนักวิจัย การวิจัยและพัฒนา สิทธิบัตร วารสารและบทความทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภาพประกอบ 1 แสดงองค์ประกอบดัชนีเศรษฐกิจฐานความรู้(The Knowledge Economy Index (KEI)) และ ดัชนีความรู้(Knowledge Index (KI))

ที่มา “The Knowledge Index”. Available : <http://www.worldbank.org/>

สรุปผลการจัดลำดับล่าสุดปี 2007 ใกล้เคียงในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยอยู่อันดับ 8 จาก 15 ประเทศ คงที่จากปี 1995 ใกล้เคียงในกลุ่มประเทศรายได้ต่ำปานกลาง(Lower Middle Income) ประเทศไทยอยู่อันดับ 4 จาก 43 ประเทศ ตกจากปี 1995 สองอันดับ ใกล้เคียงในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาของประชากรในระดับปานกลาง(Medium Human Development) ประเทศไทยอยู่อันดับ 7 จาก 61 ประเทศ ตกจากปี 1995 ห้าอันดับ จากข้อมูลแม้ว่าประเทศไทยจะมีอันดับอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ก็ยังต่ำกว่าประเทศในภูมิภาคอย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย ได้หวั่น World Economic Forum ได้จัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆทั่วโลก จากรายงาน The Global Competitiveness Report 2007-2008 การจัดลำดับมีดัชนีที่ใช้วัดสามกลุ่มคือ 1) ปัจจัยพื้นฐานของประเทศ (Basic Requirements) 2) ปัจจัยที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพของประเทศ (Efficiency Enhancers) 3) ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญของภาคธุรกิจ (Innovation and Sophistication Factors) จะเห็นว่านวัตกรรมก็เป็นดัชนีการวัดตัวที่สำคัญเช่นเดียวกับการวัดของธนาคารโลกโดยมีองค์ประกอบที่ใช้วัดนวัตกรรม ดังนี้ 1) การใช้ประโยชน์จากสิทธิบัตร(Utility Patents) 2) ความสามารถด้านนวัตกรรม(Capacity for Innovation) 3) คุณภาพของหน่วยงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ (Quality of Scientific Research Institutions) 4) การลงทุนของบริษัทในด้านการวิจัยและพัฒนา(Company Spending on R&D) 5) จำนวนนักวิทยาศาสตร์และวิศวกร(Availability of Scientists and Engineers) 6) ความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรมกับมหาวิทยาลัยในการวิจัย (University-Industry Research Collaboration)สรุปผลการจัดลำดับล่าสุดปี 2007-2008 ลำดับในภาพรวมทุกตัวชี้วัด ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 39 จาก 131 ประเทศ เป็นรองประเทศในภูมิภาคเดียวกันคือไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย หากวัดในดัชนีด้านนวัตกรรมด้านเดียว ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 36 จาก 131 ประเทศ เป็นรองประเทศในภูมิภาคเดียวกัน คือ ไต้หวัน สิงคโปร์ มาเลเซีย

ในส่วนประเทศไทย หากมองในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาห้ายุทธศาสตร์ หนึ่งในนั้นคือยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญคือ แนวทางการปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย ซึ่งในส่วนของการปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมมีทั้งลงทุนเพื่อสร้างและพัฒนาต่อเชื่อมโยงโซ่มูลค่าในอุตสาหกรรมใหม่(New Wave Industries) เช่น อุตสาหกรรมพลังงานชีวภาพ อุตสาหกรรมวัสดุชีวภาพ และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร รวมถึงการจัดทำแผนที่นำ

ทางการบริหารจัดการสิทธิบัตร สร้างระบบวิจัยในเชิงประยุกต์อย่างบูรณาการเพื่อมุ่งสร้างนวัตกรรม ทั้งในรูปผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต สร้างและสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการที่เกื้อหนุนต่อการสร้างนวัตกรรม โดยใช้ระบบบ่มเพาะธุรกิจ จากการศึกษาที่ทุกภาคส่วนทั้งรัฐและเอกชนเริ่มให้ความสำคัญในเรื่องของนวัตกรรม อย่างจริงจัง ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ศึกษาข้อมูลด้านนวัตกรรม คือ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ได้ศึกษาข้อมูลร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบริษัท ไมโครซอฟท์(ประเทศไทย) ในเรื่อง รายงานผลการสำรวจขีดความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศไทย ประจำปี 2550 ซึ่งศึกษาในส่วนตัวชี้วัดความสามารถด้านนวัตกรรมของบริษัทและวัดระดับความสามารถด้านนวัตกรรมของประเทศ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ทุกภาคส่วนควรให้การสนับสนุน และช่วยกันศึกษาวิจัยในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับนวัตกรรม รวมทั้งประเด็นข้อสงสัยของผู้วิจัยที่ต้องการจะทราบถึงความสามารถในด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรม วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการจัดการนวัตกรรมว่า การจะได้มาซึ่งกระบวนการทำงานที่มีนวัตกรรม สินค้าและบริการที่มีนวัตกรรม องค์กรจะต้องมีการจัดการในหน้าที่งานแต่ละด้านอย่างไร จึงเป็นที่มาและความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะเลือกศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม โดยรายงานจาก International Monetary Fund (IMF)[จาก http://www.thaitextile.org/th/textile_intel/] ได้รายงานว่ามีผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อยในทวีปเอเชียชะลอการปรับปรุงและพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาและเศรษฐกิจโลกอยู่ในช่วงถดถอย จึงเป็นสาเหตุทำให้การส่งออกของทวีปเอเชียซึ่งเป็นแหล่งผลิตรายใหญ่ของโลกลดลง ผลกระทบในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ของประเทศจีนด้วยเช่นกัน ซึ่งหากพิจารณาสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่มของประเทศจีนแล้วยังขาดการพัฒนา นวัตกรรม ประเทศจีนจะต้องนำเทคโนโลยีจากประเทศอื่นมาใช้ ซึ่งหากพัฒนาได้ประเทศจีนจะยังคงเป็นผู้นำในตลาดโลกได้ จากประเด็นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในสถานะของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถัก โดยเฉพาะขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยซึ่งจะต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์โลกและคู่แข่งระหว่างประเทศอย่างยิ่งยวด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม
2. เพื่อศึกษาวิธีการของการจัดการในแต่ละหน้าที่งานของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านนวัตกรรมด้านค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและพัฒนา กับผลกระทบของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม
4. เพื่อศึกษาผลของวิธีการจัดการในแต่ละหน้าที่งานต่อความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม

คำถามการวิจัย

1. ความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อมอยู่ในระดับใด
2. วิธีการจัดการในแต่ละหน้าที่งานของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อมได้นำมาดำเนินงานมากน้อยเพียงใด
3. ความสามารถด้านนวัตกรรมด้านค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและพัฒนา มีความสัมพันธ์กับผลกระทบของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อมหรือไม่
4. วิธีการจัดการในแต่ละหน้าที่งานส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อมหรือไม่ อย่างไร

สมมุติฐานการวิจัย

- สมมุติฐานที่ 1: ความสามารถด้านนวัตกรรมด้านค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยและพัฒนา มีความสัมพันธ์กับผลกระทบของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม
- สมมุติฐานที่ 2: วิธีการจัดการในแต่ละหน้าที่งานส่งผลต่อความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหาของการวิจัย

ความสามารถด้านนวัตกรรมของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลในประเด็นดังนี้ คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) นวัตกรรมการบริหารจัดการ (Managerial or Administrative Innovation) รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมนวัตกรรม การคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่กิจการได้รับ

วิธีการจัดการในแต่ละหน้าที่งานของอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและ

ขนาดย่อม ผู้วิจัยทำการสำรวจข้อมูลในประเด็นดังนี้ คือ ด้านการบริหารการจัดการ ด้านการบริหารการผลิต และด้านการบริหารการตลาด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาคั้งนี้ จะใช้กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอสิ่งถักขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีประชากรในอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 4,384 ราย โดยแบ่งเป็น การปั่น การทอและการแต่งสำเร็จสิ่งทอสิ่งถัก 2,936 ราย การผลิตผ้าและสิ่งของที่ได้จากการถักนิตติ้งและโครเชต์ 319 รายและการผลิตสิ่งทออื่นๆ 1,127 ราย ซึ่งรวบรวมข้อมูลไว้ในสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.) โดยจะทำการเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาคั้งนี้ได้จากการเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมายโดยขนาดตัวอย่างจำนวน 57 ตัวอย่าง ได้ขนาดตัวอย่างการปั่นการทอและการแต่งสำเร็จสิ่งทอสิ่งถักจาก 2,936 ราย ได้ 38 ราย การผลิตผ้าและสิ่งของที่ได้จากการถักนิตติ้งและโครเชต์จาก 319 ราย ได้ 4 ราย การผลิตสิ่งทออื่นๆ จาก 1,127 ราย ได้ 15 ราย

ระยะเวลาของการวิจัย

โครงการวิจัยใช้เวลา 12 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2551 ถึงเดือนกรกฎาคม 2552

นิยามศัพท์

นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) หมายถึง การพัฒนาและนำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ว่าจะเป็นในด้านเทคโนโลยีก็ดี หรือวิธีการใช้ก็ดี รวมไปถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่แล้วให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) หมายถึง การประยุกต์ใช้แนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการทำงาน โดยรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นชัด

นวัตกรรมการบริหารจัดการ (Managerial or Administrative Innovation) หมายถึงการคิดค้นรูปแบบของการจัดการองค์กรใหม่ๆ ที่ส่งผลให้ระบบการทำงาน การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการขององค์กรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วิธีการจัดการในแต่ละหน้าที่งาน หมายถึง วิธีการทางการบริหารที่สำคัญอย่างน้อย 7 ด้าน เพื่อให้ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักบริหารจะต้องพึงพ้องค์ความรู้ที่เป็นสหวิทยาการ จึงจะสามารถทำการบริหารงานองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ประกอบไปด้วย ด้านการบริหารการจัดการ ด้านการบริหารการตลาด ด้านการบริหารการบัญชี ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารการผลิต ด้านการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหาร